

20 noyabr faciəsindən 34 il keçir

Qarakənd səmasının qara tarixçəsi

*Azərbaycanın dövlət adamlarını aparan helikopterin
Xocavənddə vurulması siyasi terror idi*

Təşkilatçı və icraçıların kimliyindən asılı olmayaraq, bu qanlı hadisə birbaşa Azərbaycan dövlətinə, ümumiyyətlə, dövlətçiliyimizə qarşı törədilən terror aktı kimi qəbul olunmalıdır. 1991-ci ilin 20 noyabrında Xocavənd rayonunun Qarakənd kəndi üzərində göyertəsində Azərbaycanın dövlət və hökumət rəsmilərinin olduğu “Mi-8 N72” helikopterinin erməni silahlı dəstələri tərəfindən vurulmasından 34 il ötür. Bu terror hadisəsi nəticəsində helikopterdəki 22 nəfərin hamısı həlak olub.

...Faciədən sonrakı günlərdə yerli və beynəlxalq ictimaiyyətə Qarakənd faciəsi haqqında ağ yalan tirajladılar. Əvvəlcə rəsmi olaraq helikopterin dumana düşərək qayaya çırpılması versiyası irəli sürülsə də, bir neçə gün sonra onun vurulması faktı təsdiqləndi. Erməni separatçıları bu qanlı olayla özlərinin terrorçu xislətini bir daha

rində 300 metr yüksəklikdə uçan helikopter 1991-ci il noyabrın 20-də saat 14:42 radələrində vurulub. Hadisə zamanı Azərbaycanın dövlət katibi, akademik Tofiq İsmayilov, baş prokuror İsmət Qayıbov, dövlət müşaviri, daxili işlər naziri Məhəmməd Əsədov, Şuşa rayon partiya komitəsinin birinci katibi Vəqif Cəfərov, 26-lar (indiki Səbail) rayon partiya komitəsinin birinci katibi Vəli Məmmədov, baş nazirin müavini Zülfü Hacıyev, dövlət katibinin köməkçisi Rafiq Məmmədov, Prezident Aparatının şöbə müdiri Osman Mirzəyev,

lərin siyahısı tərtib edilir. Rəsmi Moskva o zaman Azərbaycanda böyük nüfuza malik şəxslərin həmin siyahıda yer alması üçün xüsusilə israr edirdi. Heyətə Azərbaycan KM MK-nın ikinci katibi Viktor Polyoniçkonun başçılıq etməsi haqqında qərar qəbul olunsada, faciədən bir gün əvvəl “ölüm siyahısı” yenilənir və Viktor Polyoniçkonun, güc nazirliklərinin qeyri-millətdən olan əməkdaşlarının adları siyahıdan çıxarılır. Məsələ burasındadır ki, içərisində tanınmış dövlət xadimlərinin və ziyalıların olduğu helikopteri hərbi vertolyotlar müşayiət etməli idilər, amma etmirlər.

Faktla bağlı 1991-ci ildə Azərbaycanın Hərbi Qarnizon Prokurorluğu tərəfindən cinayət işi açıldı, istintaqın aparılması Respublika Prokurorluğuna həvalə edildi. Sonradan cinayət işi üzrə istintaq dayanandırıldı. Buna səbəb kimi terror aktının baş verdiyi ərazinin Ermənistan silahlı qüvvələrinin işğalı altında olması göstərilirdi.

...Dəhşətli faciənin üstündən 34 il keçsə də onunla bağlı cavabsız suallar, müəmmalar bitib-tükənmir. Azərbaycan üçün böyük zərbə olan bu qanlı hadisənin təfərrüatlarının sirr pərdəsinə büründüyü indi də müzakirə mövzudur. Məsələn, faciə ilə bağlı keçən illər ərzində ən sensasion iddialar 1991-ci ilin noyabrında DİN-in Baş Cinayət-Axtarış İdarəsində baş əməliyyat müvəkkili vəzifəsində işləmiş Bayram İsmayılova məxsusdur. Səbiq əməliyyatçı hadisədən dərhal sonra həmin əraziyə yollandıqlarını, ora çatdıqları zaman rus əsgərlərini gördüklərini bildirib. O, meyitlərin bir çoxunun tanınmaz hala düşdüyünü, cəsədlərin sayının helikopterin göyertəsindəkilərin sayından az olduğunu qeyd edib.

Əslində, güman etməyə əsasımız var ki, bu terror aktı konkret şəxslərə qarşı deyil, Azərbaycanın müstəqilliyə gedən yolunun ləngidilməsinə, hətta bu prosesin dayandırılmasına yönəlmiş hadisə idi. Terror cinayətini təşkil edən əməllərdən hər biri planlı və əvvəlcədən düşünülmüş olur. Bu əməllər heç bir halda təsadüf və ya ehtiyatsızlıq nəticəsində baş verən hadisə sayıla bilməz. Eyni zamanda, qanlı hadisənin törədilmə məqsədinin, vaxtının və mümkün nəticələrinin analizi onun terror aktı kimi tövsiyə olunması üçün kifayət edir.

Xilas olmağa can atan insanların pusqudan gülləbaran edilməsi hayların məhz etnik təmizləmə – soyqırımı törətmək niyyətindən xəbər verir. Bu amansız cinayətin Azərbaycan dövlətinə, onun milli kadrlarına qarşı yönəldiyi göz önündədir.

Hadisənin başvermə səbəblərini araşdırən DİN-in İstintaq komissiyasının məlumatında diqqəti cəlb edən maraqlı detal var. O vaxt nə ermənilərdə, nə də azərbaycanlılarda hava qurğusunu vuran raket sistemləri yox idi. Helikopterin yerdən, guya, avtomat, yaxud pulemyotla vurul-

dən biri sayılır. Doğrudur, o cinayəti törədənlərin hələlik məhkəməsinə görməsək də, 44 günlük Vətən müharibəsində, bir günlük antiterror tədbirində Azərbaycan Ordusu Xocalı, Başlıbel, Bağanis Ayrım və digər qətlamlarda erməni hərbi caniləri tərəfindən öldürülmüş soydaşlarımızla yanaşı, Qarakənd səmasında terrora tuş gələn dövlət və hökumət yetkililərimizin, həmkarlarımızın, eləcə də şəhidlərimizin qisasını layiqincə aldı. İndi həm Qarakənd faciəsinin, həm də ondan sonra xalqımızın başına gətirilən bir çox müsibətlərin, qətlamların əliqanlı “müəllifləri” üçün məhşər günləri başlayıb. Bu gün Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində Qarabağdakı keçmiş xunta rejiminin separatçıları üzərində davam edən prosesdə təkzibolunmaz fakt, sübut, foto-video sənədlər “danışır”. Ermənilərin Azərbaycan torpaqlarında törətdikləri vəhşiliyin canlı şahidləri 30 – 35 il bundan əvvəl baş verənləri təkcə hakimə, prokurora deyil, bütün dünyaya bəyan

nümayiş etdirdilər. Bəli, əslində, “Daşnak-sütyun” partiyasının XIX əsrin sonlarından müsəlman türklərə qarşı başladığı terror “dumanı” XX əsrin sonlarında da dövlətimizin və xalqımızın başı üzərindən çəkilməmişdi. Bədnam qonşularımız Azərbaycana qarşı ərazi iddialarını xəyanət və məkr dumanına bürüyüb uzun müddət gözümüzü pərdələməyə çalışdılar. Mənfur düşmənin öz çirkin planlarını reallaşdırmaq üçün fürsət düşdükcə Azərbaycan xalqının “düşünən beyinlərini” fiziki cəhətdən aradan götürməkdən belə çəkinmirdi. Tarixin arxivinə göndərdiyimiz Qarabağ münaqişəsi həm də hayların əsl simasının üzə çıxmasına, maskalarının yırtılmasına şərait yaratmış oldu.

...Hesablamalara görə, Qarakənd üzə-

ması versiyası əqlabatan deyil. Şahidlərin dediyinə görə, hava gəmisini göydə parçalayıb. Hadisə baş verən vaxt ərazidə qoyun otaran çoban olub və o, göydə vertolyotun parçalanıb yerə düşdüyünü gözləri ilə görüb. Bu qanlı cinayətin SSRİ-ni saxlamağa çalışanların əməli olduğu fərziyyəsi də ictimaiyyət arasında dolamaqdadır. Müstəntiqlər kifayət qədər iş görsələr də hadisənin üstü bugünədək tam açılmayıb. Moskvaya aparılan helikopterin qara qutusunda bugünədək səs-soraq yoxdur... Sonradan məlum olacaq ki, qara qutunun Moskvaya aparılması bu cinayətin üstünün açılmasının qarşısını almaq üçün idi.

...Bəli, 20 noyabr faciəsi bu gün də Azərbaycan tarixinin qaranlıq səhifələrindən

edirlər. Beynəlxalq ictimaiyyət Qarabağda baş verən olaylar, Xocalı soyqırımı, digər etnik təmizləmə aktları, ümumiyyətlə, Ermənistanın ölkəmizə qarşı həyata keçirdiyi terror və təcavüzkar işğalçılıq siyasəti barədə əsl həqiqətlərdən xəbər tutur.

Keçmişə nəzər salsaq görərik ki, müharibə cinayətkarları, terrorçular, qatillər, insanlıqdan nəsibini almamış cəlladlar gec-tez Femida qarşısında cavab verməli olublar. Həmin tarixi günün gələcəyinə ümid edir, 34 il əvvəl “qara qutusu yoxa çıxmış” helikopter faciəsi kimi, qaranlığa bürünən bütün həqiqətlərin gün işığına çıxacağına inanırıq.

*İ.HƏSƏNQALA
XQ*